

VRLINA DOBROVERNOSTI

Razkrivanje nepravilnosti in s tem povezana zaš ita dobrovernih prijaviteljev sta med glavnimi ukrepi pravne ureditve in eti ne infrastrukture na podro ju prepre evanja korupcije.

Dobroverne prijave praviloma vsebujejo podatke, ki bi jih vsak povpre no razumen posameznik v enakih okoliš inah sprejel kot upravi ene, zaupanja vredne razloge za obravnavo primera korupcije in drugih nezakonitih ali neeti nih ravnanj. Do teh lahko pride na primer pri sprejemanju splošnih predpisov in politik, odlo anju v upravnih ali sodnih postopkih, ravnanju z javnim premoženjem, prora unskimi sredstvi, javnimi naro ili in pri drugih oblikah odlo anj ter upravljanja zadev javnega pomena.

Pri oceni ogroženosti je potrebno ugotoviti, ali sploh obstaja in kako je izražena povezava (vzro na zveza) med prijavo in ogroženostjo prijavitelja. Pri tem ne gre le za presojo okoliš in, ki jih prijavitelj doživlja kot grožnjo, ampak tudi za vprašanje, ali je grožnja posledica prijave korupcije ali pa se razlog morda skriva drugje, na primer v prijaviteljevih zasebnih okoliš inah.

Zahteva po u inkovitem razkrivanju korupcije in zaš iti prijaviteljev v delovnem okolju javnega sektorja je pogojena s samo naravo javnih nalog in dela uradnih oseb, ki odlo ajo o pravicah posameznika ter javnem interesu. Poseben status, pooblastila in poklicna etika narekujejo, da uradne osebe korupcijo in druge nepravilnosti sproti ugotavljajo, jih odvrta ajo in obvladujejo v svojem delovnem okolju preden pride do posledic.

V vsakem primeru je torej dobrovernost pogoj za zaš ito prijavitelja, zlonamerna prijava se kaznuje. Zlonamerne prijave tudi v delovnem okolju uradnih oseb niso redkost, še zlasti pri anonimnih prijaviteljih. Anonimnost uradne osebe je sicer izjema, ker na eloma velja, da k statusu uradne osebe sodi tudi višja raven poklicne morale in pokon nosti oziroma integritete. Kako naj uradna oseba varuje šibkejšega, e sama ne premore niti toliko poguma, da tisto, za kar meni, da ni prav, odkrito in pokon no, z imenom in priimkom razkrije javnosti.

Be ir Ke anovi

RUBRIKA +/-

"Beseda "whistle-blower" namiguje, da si opravljevec ali nekako nelojalen. Toda niti najmanj nisem bil nelojalen. Ljudje so umirali. Bil sem lojalen višji stopnji eti ne odgovornosti."

(Jeffrey Wigand, nekdanji vodja raziskav in razvoja pri Brown & Williamson Tobacco Corp., o svojem razkritju rezultatov raziskav o dodatkih cigaretom, ki so povzro ali raka, in ki jih je podjetje ignoriralo oziroma prikrivalo dokumentacijo, ki bi bila v pomo tožnikom bolnim in umirajo im kadilcem)

PRIJAVI SE NA NOVICE

(na našem e - naslovu <http://www.kpk-rs.si/sl/newsletter>)

V OSPREDJU

- ! Tema meseca: Zaš ita prijaviteljev str. 2
- ! Sodba Guja proti Moldaviji str. 3
- ! Sodba Heinisch proti Nem iji str. 4
- ! Sprejeta resolucija Evropskega parlamenta o prizadevanjih EU za boj proti korupciji str. 4
- ! Projekt Transparentnost - Lobisti ni stiki str. 5
- ! Slavnostni podpis memoranduma o sodelovanju med slovensko in hrvaško komisijo str. 5
- ! Mrežna delavnica »Zagovorništvo za varstvo okolja: Veš ine, orodja in primeri dobre prakse« str. 5
- ! Evropsko protikorupcijsko usposabljanje – Projekt EACT str. 5
- ! Mnenje k predlogu ZLPLS-D in odredba o izdelavi na rta integritete v FIHO str. 5

OPOMNIK

- Poro anje lobirancev (takoj po stiku z lobistom ali poskusu nedovoljenega stika)
- Dolžnost uporabe protikorupcijske klavzule (vse pogodbe v vrednosti nad 10.000 evrov brez DDV)
- Omejitve poslovanja (poro anje 1 mesec po nastopu funkcije)
- Nezdružljivost funkcij (poro anje v 30 dneh po izvolitvi ali imenovanju)
- Dolžnost prijave premoženjskega stanja (1 mesec po nastopu funkcije)
- Za asna prepoved poslovanja po prenehanju funkcije (2 leti po prenehanju)
- Rok za oddajo na rtov integritete **5. junij 2012**

ŠTEVEC

- ! Do danes je samo ena ob ina poro ala o lobiranju
- ! Število registriranih lobistov je 57
- ! Služba za nadzor in preiskave je od za etka letošnjega koledarskega leta prejela 918 prijav suma korupcije

NAPOVEDNIK

- 11. oktober 2011 Sre anje vodstva komisije in Državne revizijske komisije s tujimi veleposlaniki v Sloveniji
- 17. do 21. oktober – Strasbourg: 52. plenarno zasedanje Skupine držav proti korupciji (GRECO)
- 27. in 28. oktober – Gotenica: Strokovni posvet »Pojavne oblike korupcije pri delu inšpekcijskih služb in koruptivna tveganja inšpektorjev in revizorjev«

Zaš ita prijaviteljev

Iz zgodovinskih virov lahko razberemo, da razkrivanje nepravilnosti pri izvajanju javne oblasti in upravljanju zadev javnega pomena in s tem povezana zaš ita prijaviteljev izhajata že iz anti nih asov. Anti no izro ilo je tako izoblikovalo zavezo skupnosti, da prevzame odgovornost za loveka, ki se v dobri veri izpostavi za skupno dobro. Za sodobni razvoj zaš ite posameznika pri razkrivanju korupcije in drugih zlorab oblasti pa je najbolj zaslužno angleško in ameriško izro ilo.

Prizadevanja mednarodnih institucij za prepre evanje korupcije, krepitev integritete, transparentnosti in odgovornosti javnega sektorja so zaš ito prijaviteljev povzdignile na raven mednarodnih konvencij. Z ratifikacijo so države podpisnice razkrivanje korupcije in zaš ito prijaviteljev prenesle v nacionalno pravo. Tako je zaš ita prijaviteljev v Zakonu o integriteti in prepre evanju korupcije (v nadaljevanju ZIntPK) urejena v skladu s Konvencijo Združenih narodov o prepre evanju korupcije in z drugimi primerljivimi ureditvami s podro ja zaš ite posameznika (whistleblowerja), ogroženega zaradi povra ilnih ukrepov kot posledice razkrivanja korupcije ter drugih protipravnih in neeti nih ravnanj, ki ogrožajo posameznika ter družbeni red.

V širšem, proaktivnem smislu se ukrepi za zaš ito prijaviteljev po ZIntPK navezujejo na ureditev zaš ite lovekovega dostojanstva in varnosti v delovnem ter bivalnem okolju, tako kot jo ureja podro na zakonodaja, na primer Zakon o delovnih razmerjih, Zakon o uresni evanju na ela enakega obravnavanja, Zakon o javnih uslužbencih, Kazenski zakonik. Pri tem pa je treba poudariti, da zaš ita prijaviteljev po ZIntPK ni in ne more biti nadomestilo te ureditve.

Strategija

Strategija zaš ite prijaviteljev poleg zakonske ureditve temelji na zahtevi, da morajo vsi državni organi in specializirane službe države zagotavljati ter ohranjati takšno varnostno okolje, v katerem lahko vsakdo brez strahu pred nasiljem in povra ilnimi ukrepi s prijavo ali kako druga e izrazi nasprotovanje korupciji in drugim protipravnim ter neeti nim ravnanjem pri upravljanju in odlo anju o zadevah javnega pomena.

Prijava mora biti resni na, prijavitelj pa mora biti v dobri veri in prepri an, da ravna v javnem interesu. V nasprotnem primeru nih e ne more pri akovati, da bo z lažnimi in zlonamernimi prijavami pridobil status zaš itenega prijavitelja in »bianco menico«, da lahko na ta na in drugega nekažnovano žali, mu povzro a trpljenje in škodo. Zlonamerna prijava je kazniva, prijavitelj pa je odgovoren tudi za posledice, tako kazensko kot odškodninsko.

Seveda je treba razlikovati med zlonamernimi prijavami in situacijami, ko je prijavitelj prepri an, da ravna v dobri veri in javnem interesu, a se kasneje izkaže, da je bil v zmoti in je prijavo podal, ker bi v danih okoliš inah vsak dobronameren lovek ravnal enako. Pri zlonamerni prijavi storilec namre zavestno izkrivlja resnico, laže in namenoma povzro a škodo. V takšnem primeru govorimo o nemoralni osebi z nizkotnimi nagibi.

Na ela in cilji

Vsakdo, ki je ogrožen zaradi povra ilnih ukrepov dobroverne prijave ali drugih prizadevanj pri razkrivanju korupcije, ima pravico, da v skladu z zakonom zahteva zaš ito. Institucije javnega in zasebnega sektorja so dolžne v svojem notra-njem okolju varovati lovekovo dostojanstvo in zagotavljati takšne pogoje, v katerih lahko vsakdo v skladu s pravili in postopki svobodno ter brez strahu pred maš evanjem razkrije korupcijo in druga nezakonita ali neeti na ravnanja, ki ogrožajo posameznika ali javni interes.

Ukrepi zaš ite po ZIntPK so subsidiarni, uporabljajo se takrat, ko podro ni predpisi o varstvu ogroženega prijavitelja niso u inkoviti. V tem primeru Komisija za prepre evanje korupcije poleg zaš ite prijavitelja zahteva ugotavljanje odgovornosti za opustitev dolžnega ravnanja tistih, ki so v prvi vrsti dolžni zagotoviti in izvajati u inkovite ukrepe za zaš ito ljudi ter skupnosti pred nasiljem, korupcijo in drugimi protipravnimi ravnanji.

Sodelovanje z drugimi državnimi organi in institucijami, ki so v okviru svojih pristojnosti dolžni pomagati pri zagotavljanju zaš ite, poteka na ve ravneh ter je usklajeno na podlagi predpisov, jasnih navodil in informacijskih poti.

Postopek preverjanja dobrovernosti in ogroženosti prijavitelja je natan en. Zlonamerne prijave se iz postopka dosledno izlo ajo, njihovi pisci pa so kaznovani v skladu s kazenskimi dolo bami. V primeru, ko ima zlonamerna prijava znake kaznivega dejanja, storilec katerega se preganja po uradni dolžnosti, komisija policiji ali pristojnemu državnemu tožilcu poda kazensko ovadbo.

Komisija skupaj z drugimi državnimi organi, lokalno skupnostjo, civilno družbo, nevladnimi organizacijami in posamezniki ustvarja takšne pogoje, da lahko vsakdo v skladu s predpisi svobodno in brez strahu prijavi ali kako druga e aktivno sodeluje pri prepre evanju ter razkrivanju korupcije, drugih nezakonitih ali neeti nih ravnanj, ki ovirajo delovanje pravne države in uresni evanje javnega interesa na katerem koli podro ju družbenih odnosov in procesov. Pri tem ima pomembno vlogo na rt integritete, kot sodobna metoda upravljanja korupcijskih tveganj in drugih nezakonitih ali neeti nih pojavov.

Komisija si prizadeva, da v sodelovanju z vsemi zainteresiranimi deležniki razvija in širi znanje, ozaveš a, pou uje ter pomaga posameznikom, vodstvenim organom, predstojnikom in zaposlenim v javnem ter zasebnem sektorju, da krepijo kulturo spoštovanja lovekovega dostojanstva, integritete, transparentnosti ter odgovornosti za razkrivanje in prepre evanje korupcije, brez strahu pred ogrožanjem in povra ilnimi ukrepi.

Ocena dobrovernosti in primernosti zaš ite

Zakon dolo a, da identitete prijavitelja, ki je prijavo podal v dobri veri oziroma je utemeljeno sklepal, da so njegovi podatki resni ni, ni dovoljeno ugotavljati ali razkrivati. Samo sodiš e lahko odlo i, da se razkrijejo podatki in identiteta zaš itenih oseb, e je to nujno za zavarovanje javnega interesa ali pravic drugih.

Prijavo, ki kaže znake kaznivega dejanja, katerega storilec se preganja po uradni dolžnosti, komisija v skladu z zakonom, ki ureja kazenski postopek, pošlje organom odkrivanja in pregona. V tem primeru komisija zaš ito prijavitelja usklajuje z omenjenimi organi, pri tem pa upošteva, da gre za ogroženega prijavitelja. Postopek zaš ite je nekoliko druga en, ker »razlogov za sum kaznivega dejanja« v nadaljevanju komisija ne presoja, ampak je dolžna ovadbo poslati policiji ali pristojnemu državnemu tožilcu, ki ocenjuje resni nost in težo kaznivega dejanja.

Preizkus dobrovernosti se praviloma za ne s tehtanjem, ali je verodostojnost prijavitelja in njegovih trditev takšna, da bi jih vsak razumen lovek v enakih okoliš inah razumel kot dobroverne, upravi ene, zaupanja vredne. V asih se namre za trditvami o ogroženosti lahko skriva druga en, nelegitimen cilj, na primer maš evalnost ali nizkotni nagibi, ko se prijavitelj navzven kaže kot »poštena in nedolžna« žrtev, v resnici pa skuša s prijavo opravi iti ali prikriti svoje napa no ravnanje, pridobiti naklonjenost in so ustvovanje okolja ter to izkoristiti sebi v prid.

e je prijavitelj ogrožen v svojem delovnem okolju, je potrebno ugotoviti, ali se je v povezavi z ogroženostjo obrnil na kogar koli iz svojega okolja ali delodajalca in kako se je ta odzval, na sindikalnega poverjenika, poverjenika za varovanje dostojanstva v

delovnem okolju, osebnega ali drugega zdravnika, inšpekcijo, družinskega lanka, sorodnika, prijatelja ali drugo osebo.

Ukrepi za zaščito prijaviteljev

Prijavitelj, ki je zaradi prijave izpostavljen povra ilnim ukrepom v delovnem okolju ali v povezavi s svojim delom, ima pravico od delodajalca zahtevati povra ilo. Komisija mu lahko nudi pomo pri ugotavljanju vzro ne povezave med povra ilnimi ukrepi in njihovimi škodljivimi posledicami. e komisija ugotovi povezavo med prijavo in povra ilnimi ukrepi zoper prijavitelja, zahteva od delodajalca, da zagotovi takojšnje prenehanje takšnega ravnanja.

V primeru, ko se kljub zahtevi komisije povra ilni ukrepi vseeno nadaljujejo, izvajanje rednih delovnih aktivnosti v takšnem okolju pa je nemogo e, lahko prijavitelj, ki je javni uslužbenec, zahteva od delodajalca premestitev na drugo enakovredno delovno mesto in o tem obvesti komisijo.

Zakon ureja tudi možnost za zaščito prijavitelja z ukrepi po Zakonu o zaščiti pri , pri emer je potrebno upoštevati, da so ukrepi po tem zakonu predvideni za najhujše primere. Prijavitelj mora biti seznanjen tako z zaščito, kot z obveznostmi, ki jih mora upoštevati. Pogoj, da so ukrepi lahko u inkoviti, je, da se zaščiteni oseba z njimi strinja.

Praksa Evropskega sodišča za lovekove pravice

Predstavljamo dva primera, v katerih je Evropsko sodišče za lovekove pravice presojalo kršitev pravice do izražanja, do katere je prišlo s povra ilnimi ukrepi delodajalcev zaradi razkritja nepravilnosti v institucijah, v katerih sta bila pritožnika zaposlena.

Guja proti Moldaviji – kršitev 10. lanka (svoboda govora) Evropske konvencije o varstvu lovekovih pravic in temeljnih svoboštin

Strasbourg – Evropsko sodišče za lovekove pravice je v velikem senatu odlo ilo v primeru Guja proti Moldaviji.

Pritožnik Iacob Guja – sicer direktor oddelka za odnose z javnostmi pri Generalnem tožilstvu - je vložil pritožbo zaradi kršitve 10. lanka Evropske konvencije o lovekovih pravicah (EK P).

V nekem primeru naj bi namre zoper štiri policiste osumljenci vložili pritožbe zaradi slabega ravnanja in nezakonitega pridržanja oseb. Policisti so se zaradi uvedbe postopka, ki so ga proti njim sprožili osumljenci, pritožili nad ravnanjem Generalnega tožilstva. To je namre po njihovem mnenju prekora ilo svoja pooblastila. Pritožili so se predsedniku države, premierju in namestniku predsednika parlamenta. Predsednikov namestnik je njihovo pismo po uradni poti posredoval Generalnemu tožilstvu - brez oznake »zaupen« - ter med drugim vprašal, ali se tožilstvo bori proti kriminalu ali policiji in navedel, da gre v primeru obtoženih policistov za pripadnike najboljše policijske enote, zaradi esar so omenjene obtožbe onemogo ile izvajanje rednih delovnih obveznosti.

Isto asno je predsednik med obiskom policijske institucije javno izpostavil problem neupravi enega pritiska nekaterih javnih uslužbencev na organe pregona. Od uslužbencev organov pregona je zahteval, da naj se ne ozirajo na poskuse izvajanja pritiskov in jih pozval k nadaljnjemu boju proti korupciji.

Kmalu po tem so bili kazenski postopki proti policistom ustavljeni.

Nekaj dni po predsednikovem javnem pozivu k nadaljnjemu boju proti korupciji je pritožnik poslal enemu od medijev dve pismi, ki ju je prejelo Generalno tožilstvo. Šlo je za že omenjeno pismo namestnika predsednika parlamenta in pismo namestnika ministra za notranje zadeve, v katerem so bili tudi podatki o kazenskih postopkih, ki so se zaklju ili z obsodbo enega od policistov.

Po objavi lanka in obeh pisem je pritožnik Generalnemu tožilcu pisno pojasnil, da je pismi posredoval sam, in sicer po javnem pozivu predsednika o boju proti korupciji. Po njegovem mnenju se je trgovanje z vplivom (trading in influence) v zadnjem asu namre razrastlo. Pri tem pa je pojasnil, da ni želel o rnit Generalnega tožilstva, ampak ga prikazati v pozitivni lu i.

Temu je kmalu sledila odpoved delovnega razmerja tožilcu, ki je pisma izro il pritožniku. Pritožnik je v drugem pismu Generalnemu tožilcu pojasnil, da pisem ni dobil od odpuš enega tožilca in dodal, da e je šlo za kršitev zakona, za to prevzema vso odgovornost.

Mesec po tem dogodku je bilo pritožniku odpovedano delovno razmerje, kot razlog pa je bilo navedeno razkritje zaupnih dokumentov in kršitev internih aktov.

Sodišče in višjestopenjska sodišča so vsa pravna sredstva, s katerimi je pritožnik izpodbijal odpoved, zavrnila. Kot obrazložitev so navedla, da svoboda izražanja ne vklju ue pravice pridobivanja informacij z zlorabo položaja.

Evropsko sodišče za lovekove pravice (v nadaljevanju Sodišče) je v postopku ugotovilo, da je prišlo do posega javne oblasti v pritožnikovo pravico do svobode izražanja.

Sodišče je moralo presoditi, ali poseg pomeni kršitev 10. lanka EK P ali pa je predviden z zakonom, zasleduje enega ali ve legitimnih ciljev in je nujen v demokrati ni družbi za doseg te ciljev.

Ponovno je poudarilo, da pravica do svobode izražanja velja tudi na delovnem mestu in torej tudi za javne uslužbence. eprav se od javnega uslužbenca pri akuje višja stopnja lojalnosti, pa je Sodišče poudarilo, da je potrebno javnega uslužbenca v primeru, ko opozori na nezakonito ravnanje na delovnem mestu, zaščiti. To velja še zlasti takrat, kadar je javni uslužbenec edini ali v skupini redkih, ki so seznanjeni s takšnim ravnanjem in nadrejene ali širšo javnost najlažje opozori na nepravilnosti. Pri izvrševanju te diskrecije pa mora javni uslužbenec najprej o nepravilnosti seznaniti nadrejene in šele kasneje, e zadeve ne more rešiti druga e, kot zadnje sredstvo uporabi seznanitev javnosti.

Iz opisanih razlogov je Sodišče najprej presojalo, ali so v tem primeru obstajali drugi u inkoviti na ini za odpravo nepravilnih ravnanj, ki jih je nameraval razkriti.

Pri tehtanju sorazmernosti je Sodišče presojalo tudi javni interes po seznanitvi s takšno vsebino, ki lahko v asih zaradi svoje teže privede celo do nujnosti razkritja informacije, ki bi bila v druga nih okoliš inah pravno varovana kot zaupna.

Nadaljnji dejavnik, ki ga je presojalo Sodišče, je avtenti nost razkritih informacij. Pravica do svobode izražanja vsebuje tudi dolžnost z vso skrbnostjo preveriti resni nost in to nost informacije.

Tretji dejavnik, ki ga je presojalo Sodišče, je škoda, ki jo utрпи oblast ter ali ta odtehta interes javnosti po razkritju informacije.

Prav tako je pomemben motiv za razkritje, ki mora biti izvedeno v dobri veri.

Na koncu je bilo potrebno pretehtati še sankcije, ki jih je utrpel pritožnik, ter njihove negativne posledice.

Sodišče je ugotovilo, da moldavska zakonodaja ni predvidevala nobenih postopkov, ki bi zaposlenim omogo ali prijavo nepravilnosti, ki jih zaznajo pri svojem delu. Tako bi v konkretnem primeru pritožnik informacije o nepravilnostih lahko razkril le svojemu neposredno nadrejenemu, ki pa - kljub seznanjenosti z informacijo - ve mesecev ni ukrepal, in sicer kljub temu, da so

bile informacije za visokega funkcionarja obremenilne.

Glede pravice javnosti do seznanitve s takšno informacijo je Sodiš e ugotovilo, da je ravnanje funkcionarja, eprav je po zatrjevanju moldavskih oblasti bilo skladno z zakonom, posegalo v na elo delitve oblasti. Šlo je namre za poseg v delovanje sodiš in organov pregona, ki bi morali biti nedovzetni za politične pritiske. Vsako nasprotno razumevanje zakonov je tako v nasprotju s tem na elom. Poleg tega iz samega pisanja funkcionarja izhaja namen ustvariti pritisk na Generalnega tožilca. Na drugi strani je Sodiš e opozorilo na javno kampanjo predsednika o nujnosti nadaljnega boja proti korupciji ter na opozorila ve mednarodnih nevladnih organizacij, ki so izpostavile pomanjkljivo uveljavljanje na elu delitve oblasti in neodvisnosti sodstva.

Glede resničnosti informacij je Sodiš e ugotovilo, da so pisma pristna. Glede ve tega pomena javnega interesa po seznanitvi z vsebino pisem pa je Sodiš e zavzelo stališ e, da je seznanitev javnosti z nepravilnostmi v delovanju Generalnega tožilstva pomembnejša od vzdrževanja zaupanja javnosti v ta organ. Javna razprava o takšnih temah je nujen element demokracije, zato je pomembno, da ne odvrne posameznikov od izražanja svojega mnenja o tovrstnih temah. Sodiš e je še zaključilo, da je pritožnik ravnal v dobri veri ter da je bil izvedeni ukrep zoper pritožnika – odpoved pogodbe o zaposlitvi – nesorazmeren glede na težo samega dejanja, saj bi lahko druge osebe v podobnih primerih odvrnil od prijave nezakonitega ravnanja.

Sodiš e je pritožniku dosodilo odškodnino v višini 10.000 evrov in Moldaviji naložilo pla ilo stroškov v višini 8.413 evrov.

Heinisch proti Nem iji – kršitev 10. člena (svoboda govora) Evropske konvencije o varstvu lovekovih pravic in temeljnih svoboš in

Strasbourg – Evropsko sodiš e za lovekove pravice je razsodilo v zadevi Heinisch proti Nem iji (28274/08). Razsodilo je, da v konkretnem primeru pritožni in pravica do svobode govora uživa višjo raven zaš ite kot delodajal ev interes zaš ititi svoj ugled.

Brigitte Heinisch je bila zaposlena kot medicinska sestra v zasebni zdravstveni ustanovi v ve inški lasti Berlina, ki nudi predvsem zdravstveno oskrbo in pomo starejšim. S sodelavci je Heinischeva vodstvo ve krat opozorila na premajhno število zaposlenih in njihovo preobremenjenost ter na nepravilno dokumentiranje storitev. Zaradi preobremenjenosti je pritožnica, kot je izhajalo iz zdravniškega potrdila, ve krat zbolela in bila delno nezmožna dela. Resne pomanjkljivosti glede nege je ugotovil tudi nadzorni organ zavoda za zdravstveno zavarovanje. Pritožni in odvetnik je vodstvo opozoril na pomanjkljivo skrb za higieno pacientov, ki je bila posledica premajhnega števila zaposlenih in zahteval pojasnila.

Po zanikanju navedb s strani vodstva je pritožnica vložila kazensko ovadbo zaradi goljufije, ker je ustanova, vedo , da ne more zagotavljati ustrezne oskrbe, oglaševala svoje storitve kot kakovostne. Storitve, za katere je prejemale pla ila, ustanova ni zagotavljala, ampak je celo ogrožala paciente. Poleg tega so v ustanovi poskušali sistemati no prikriti težave in od zaposlenih celo zahtevali, da ponarejajo poročila o opravljenih storitvah. Državni tožilec je predhodno preiskavo, ki jo je sprožil proti ustanovi, po enem mesecu ustavit.

Istega meseca je bila pritožnici odpovedana pogodba o zaposlitvi z odpovednim rokom. Po njeni vro itvi je pritožnica s pomo jo prijateljev in lanov sindikata pripravila letak, v katerem je opisala

odpoved pogodbe kot »politi ni disciplinski ukrep za utišanje zaposlenih«. Poleg tega je navedla, da je vložila kazensko ovadbo zoper ustanovo. Po objavi letaka ji je ustanova, ki se je z ovadbo seznanila šele iz letaka, odpovedala pogodbo o delu, tokrat brez odpovednega roka zaradi suma, da ona stoji za pripravo in razpošiljanjem letaka. Na zahtevo pritožnice je tožilstvo sicer nadaljevalo preiskavo, vendar jo je ponovno hitro ustavitilo.

Pritožnica je odpoved brez odpovednega roka izpodbijala na delovnem sodiš u, ki je ugotovilo, da je bila odpoved izvedena nezakonito, saj izdaja letaka predstavlja izvrševanje pravice do svobode izražanja. Pritožbeno sodiš e je nasprotno odlo ilo, da je bila odpoved zakonita, ker je podaja kazenske ovadbe po nemškem zakonu zadosten razlog za prekinitev pogodbe. To odlo itev je podprlo tudi Zvezno delovno sodiš e, Zvezno ustavno sodiš e pa zavrnilo obravnavo ustavne pritožbe.

Evropsko sodiš e za lovekove pravice je v senatu sedmih sodnikov (med njimi tudi slovenski sodnik Boštjan M. Zupan i) potrdilo, da gre pri podaji kazenske ovadbe za »whistle-blowing« – razkritje pomanjkljivosti podjetja s strani zaposlenega – kar je zaš iteno z 10. lenom EK P. Hkrati je bilo nesporno ugotovljeno, da je odpoved pogodbe o zaposlitvi posegla v pravico posameznika do svobode govora. Sodiš e se je strinjalo z nemško vlado, da je mogo e podajo kazenske ovadbe šteti za »zadosten razlog« za odpoved pogodbe, saj je nadaljnje delovno razmerje s pritožnico nesprejemljivo. Po nemški sodni praksi je namre podaja kazenske ovadbe dovolj velika kršitev dolžnosti lojalnosti zaposlenega do delodajalca in je takšen ukrep zakonit, saj zasleduje legitimen cilj zaš ititi ugled in interese delodajalca. Kljub temu pa je potrebno presoditi, ali je bilo doseženo ravnovesje med temi interesi in pravico posameznika do svobode govora.

Po mnenju Sodiš a so bile navedbe pritožnice v javnem interesu, še posebej, ker pacienti sami zaradi svojega položaja verjetno ne bi bili zmožni opozoriti na pomanjkljivosti. Kljub temu, da je pritožnica dejanje v kazenski ovadbi ozna ila kot goljufijo, je delodajalca na isto dejansko stanje že pred tem ve krat opozorila. Tako ni bilo mogo e zaključiti, da bi dodatne notranje pritožbe privedle do druge nega ukrepanja delodajalca.

Prav tako je Sodiš e zaključilo, da je pritožnica ob podaji kazenske ovadbe ravnala v dobri veri, saj je na pomanjkljivosti opozorila ve krat, na kar je opozorila tudi nadzorna institucija.

eprav so pritožni ine obtožbe prejudicirale ugled ustanove in njene tržne interese, pa javni interes biti seznanjen s pomanjkljivostmi nujenja oskrbe starejšim, ki jo izvaja ustanova v državni lasti, v demokraciji ni družbi prevlada in s tem prevlada nad interesom zaš ititi ugled in interese družbe.

Uporaba najtežje sankcije zoper pritožnico – torej takojšnja odpoved pogodbe o zaposlitvi – ni imela le negativnih posledic za nadaljevanje njene kariere. Zaradi obsežnejšega medijskega poročila bi lahko tudi zmanjšala pripravljenost posameznikov, da opozorijo na pomanjkljivosti sistema, tako pri omenjeni ustanovi kot tudi širše. Odpoved pogodbe brez odpovednega roka je bila v tem primeru nesorazmeren ukrep. Nacionalna sodiš a so tako bila neuspešna pri doseganju uravnoteženosti med zaš ito delodajal eva ugleda in interesov ter pritožni ine pravice do svobode govora. Zato je bil 10. len EK P kršen.

Sodiš e je Nem iji naložilo pla ilo 10.000 evrov odškodnine in 5.000 evrov sodnih stroškov.

Slovar ek

Whistleblower – "žvižga " je oseba, ki javno razkrije oziroma opozori na korupcijo ali druga protipravna in neeti na ravnanja.

Prijavo suma korupcije in drugih nepravilnosti po ZIntPK lahko komisiji podate tudi preko spleta!

Projekt Transparentnost – Lobisti ni stiki

Ljubljana – Komisija se je v okviru projekta Transparentnost odločila, da javnosti omogoči dostop do redno ažuriranih podatkov o lobističnih stikih in s tem pripomore k večji osveščenosti glede regulacije lobiranja, predvsem pa poskuša preprečiti, da te določene (p)ostanejo mrtva raka na papirju.

Komisija namreč ugotavlja, da se zakonske določbe o lobiranju po skoraj enem letu zelo počasi uveljavljajo, ocenjeno "sivo" polje nenadzorovanega nejavnega vplivanja je namreč zelo izrazito. Lobiranci o lobističnih stikih poročajo redko, poročajo pa iz nekaterih pomembnih organov, predvsem iz lokalnih skupnosti, pa sploh ni. Po podatkih komisije mnogi ministri, državni sekretarji, direktorji direktoriatov, večinoma predstojniki pomembnih državnih institucij, večinoma poslancev in noben od županov ali obinskih svetnikov od decembra 2010 niso imeli nobenega lobističnega stika niti poskusa lobiranja. Tako je vsaj možno sklepati glede na njihovo (ne)poročanje komisiji. Lobiranja (kot povsem zakonite in legitimne dejavnosti) pri teh organih torej ni ali pa lobiranci o lobističnih stikih ne poročajo in s tem kršijo zakon.

Mnenje k predlogu ZLPLS-D in odredba o izdelavi na rta integritete v FIHO

Ljubljana – Komisija za preprečevanje korupcije je sprejela sklep, s katerim je Fundaciji za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij (FIHO) odredila izdelavo na rta integritete. Odredbo je skupaj z mnenjem k Predlogu za spremembo Zakona o lastninskem preoblikovanju Loterije Slovenije ZLPLS-D (EPA 2014-V) poslala Državnemu zboru.

Na rta integritete je dokumentiran proces nadziranja, izvajanja, spremljanja, pregledovanja in ukrepanja pri upravljanju s korupcijskimi tveganji in drugimi neetiimi ravnanji znotraj posamezne institucije. Zagotavlja na rta spremljanje dejanskega stanja in omogoča pravočasno ter ustrezno ukrepanje, da do korupcije ali drugih protipravnih ravnanj ne pride – oziroma da je verjetnost nastanka teh neželenih pojavov čim manjša. Gre torej za orodje, s katerim institucija napreduje k odličnosti, pri čemer je ključnega pomena angažiranje vodstva oziroma odgovornih oseb vsake posamezne institucije.

Glede na obveznosti FIHO, ki letno razpolaga z okoli 20 milijoni evrov javnega denarja in deluje v javnem interesu – s tem namenom je namreč po Zakonu o lastninskem preoblikovanju Loterije Slovenija (ZLPLS) in Odloku o ustanovitvi (OdFIHO) tudi ustanovljena – je izvajanje dejavnosti in razpolaganje z javnim premoženjem v tem primeru izrazito izpostavljeno tveganjem korupcije in drugim oblikam protipravnega ravnanja. Na to nakazujejo podatki komisije, ugotovitve sodišča, revizijska poročila in Raunskega sodišča Republike Slovenije in uvodne ocene Predloga za spremembo ZLPLS (EPA 2014-V).

Ob upoštevanju višine in namena porabe sredstev, s katerimi razpolaga FIHO, ter še posebej dejstva, da končni namen porabe teh sredstev ni financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij kot takih, temveč pomoč družbe in države socialno šibkejšim, zlasti invalidom, ki po Ustavi Republike Slovenije uživajo posebno ustavno varstvo, je torej Komisija za preprečevanje korupcije v skladu s pristojnostmi po Zakonu o integriteti in preprečevanju korupcije FIHO izdala odredbo o izdelavi na rta integritete in Državnemu zboru podala mnenje k Predlogu ZLPLS-D (EPA 2014-V).

Mrežna delavnica »Zagovorništvo za varstvo okolja: Veščin, orodja in primeri dobre prakse«

Ljubljana – V začetku septembra je potekala mrežna delavnica za nevladne organizacije s področja okoljskega zagovorništva. Delavnico je vodil Thomas Alge iz avstrijske organizacije Oekohero, kot predavatelja pa sta sodelovala še Barbara Kvac iz Focus društva za sonaraven razvoj in Rok Praprotnik iz Komisije

za preprečevanje korupcije. Prvi del delavnice je bil namenjen spoznavanju zagovorništva in njegovemu pomenu za okoljske nevladne organizacije, procesom sprejemanja odločitev (v Sloveniji in Evropski uniji), zakonski ureditvi lobiranja v Sloveniji ter ključnim orodjem zagovorništva, drugi del pa izmenjavi izkušenj med udeleženci.

Evropsko protikorupcijsko usposabljanje – Projekt EACT

Baden, Laxenburg – Priredila se je za etna konferenca dvoletnega trilateralnega projekta EACT (European Anti-Corruption Training - Evropsko protikorupcijsko usposabljanje), v katerega so vključene protikorupcijske institucije držav članic EU, schengenskega območja in Zahodnega Balkana. EACT vodijo štiri protikorupcijske institucije treh držav: avstrijski Zvezni urad za preprečevanje in boj proti korupciji, slovaški Urad za boj proti korupciji in slovenska Komisija za preprečevanje korupcije v sodelovanju z Nacionalnim preiskovalnim uradom (NPU). Aktivnosti projekta EACT – s sloganom Praksa se povezuje s prakso – vključujejo dve konferenci in vzpostavitev treh tematskih delovnih skupin: preventiva (vodila jo bo Slovenija), odkrivanje in pregon (Avstrija) in mednarodno sodelovanje (Slovaška).

Na konferenci je aktivno sodelovala tudi delegacija Komisije za preprečevanje korupcije, ki jo je vodil Rok Praprotnik, namestnik predsednika komisije. Na celodnevni delavnici je visokim uradnikom evropskih protikorupcijskih institucij predstavil nekatere aktivnosti komisije in NPU-ja na področju preprečevanja korupcije, z osredotočenjem na transparentnost delovanja države in porabe javnega denarja, na rta integritete in lobiranje. Gosta »slovenskega« dne v okviru EACT sta bila predstavnik OECD in podpredsednica Evropskega parlamenta, zadolžena za transparentnost. »Slovenski« dan se je zaključil z okroglo mizo pod naslovom Več transparentnosti za manj korupcije.

Slavnostni podpis memoranduma o sodelovanju med slovensko in hrvaško komisijo

Zagreb – S podpisom memoranduma o sodelovanju med Komisijo za preprečevanje korupcije Republike Slovenije in Komisijo za ugotavljanje nasprotja interesov Republike Hrvaške sta komisiji tudi formalno potrdili skupne na rta na področju boja proti korupciji in preprečevanja nasprotja interesov v javnem sektorju.

Komisiji bosta – kot sta se zavezali v memorandumu – sodelovali na različne načine: v obliki študijskih obiskov, skupnih usposabljanj in projektov, organiziranja delavnic, seminarjev in konferenc, skupnih izobraževanj subjektov nasprotij interesov, izboljšanja dostopa do informacij in doseganje regionalnega sodelovanja z enakimi ali podobnimi organi javne oblasti. S ciljem uinkovitejše izvedbe projektov bosta komisiji poskrbeli za pretok pomembnih informacij ter sodelovali pri izboljšanju pravnega okvira in spremembah zakonodaje, ki ureja področje nasprotja interesov.

Bistvo podpisanega dokumenta je okrepiti medsebojno sodelovanje na področju preprečevanja korupcije, nadzora nad premoženjskim stanjem in nasprotja interesov, kar vključuje aktivno izmenjavo dobrih praks in izkušenj. Tako velja na področju dobrih praks sosednje države kot dober zgled izpostaviti sistem t.i. premoženjskih kartic funkcionarjev (Več: <http://www.sukobinteresa.hr>). Gre za javno objavo premoženja funkcionarjev in njihovih družinskih članov pred začetkom in ob koncu mandata, ki je dostopna vsakemu državljanu in predstavlja pomemben korak k transparentnosti.

Sprejeta resolucija Evropskega parlamenta o prizadevanjih EU za boj proti korupciji

Strasbourg – Politične skupine Evropskega parlamenta so na plenarnem zasedanju na podlagi protikorupcijskega zakonodajnega svežnja, ki ga je Evropska komisija sprejela 6. junija letos,

sprejele resolucijo Evropskega parlamenta o prizadevanjih EU za boj proti korupciji. V razpravi so poslanci Evropskega parlamenta izpostavili visoke stroške korupcije, ki so ocenjeni na 120 milijard evrov letno.

Protikorupcijski zakonodajni sveženj vsebuje dokumente, s katerimi je Evropska komisija že junija letos predlagala nove ukrepe za uspešnejše preprečevanje korupcije: sporočilo o celoviti politiki boja proti korupciji v EU, sklep o uvedbi mehanizma poročanja EU o boju proti korupciji, poročilo o boju proti korupciji v zasebnem sektorju in poročilo o na inih sodelovanja Evropske unije v Skupini

držav proti korupciji (GRECO) pri Svetu Evrope. S tem mehanizmom bodo ovrednotena prizadevanja držav članic v boju proti korupciji, hkrati pa gre tudi za vzpodbudo k večji politični angažiranosti. S protikorupcijskim zakonodajnim sveženjem bodo države članice lažje izvrševale svoje nacionalne in mednarodne zaveze na področju protikorupcijske politike in ukrepov.

Omenjeni dokumenti Evropske komisije so dostopni na: http://ec.europa.eu/home-affairs/policies/crime/crime_corruption_en.htm

Razbremenilnik

Avtor: Saša Skutnik, sodelavka Komisije za preprečevanje korupcije

KPK vestnik Komisije za preprečevanje korupcije je licenciran pod licenco Creative Commons Priznanje avtorstva 2.5 Slovenija.

Ustvarjena na podlagi dela, dostopnega na www.kpk-rs.si.

Dodatna dovoljenja, ki jih ne obsega ta licenca, so dostopna na anti.korupcija@kpk-rs.si.